

Remissvar En gränsöverskridande mediepolitik – för upplysning, engagemang och ansvar (SOU 2016:80) Ert dnr Ku2016/02492/MF

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, företrädare för den nationella minoriteten tornedalingar och meänkielitalande tackar för möjligheten att få lämna remissvar och vi har med intresse tagit del av utredningen.

I vårt svar fokuserar vi framförallt på att kommentera kapitel 5: Mediesituationen för det samiska folket och de nationella minoriteterna.

Generella kommentarer

STR-T delar problembilden som utredningen beskriver – att det behövs aktiva stimulansåtgärder när det gäller de nationella minoritetsspråken.

Det nya mediestödet som presenteras (sid 346) och som även berör nationella minoriteter är vagt formulerat och saknar konsekvensanalys. En lägre tröskel för minoritetsmedia är bra rent generellt och vi delar den inriktning som föreslås av utredningen men har svårt att ta ställning i detalj.

STR-T är också av uppfattningen att ett nytt mediestöd ska förhålla sig till §5 i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Minoriteter ska ges möjlighet till inflytande i frågor som berör dem.

Specifika kommentarer till utredningen

I utredningen på sid 255-256 finns en diskussion om möjligheterna att använda automatiska översättningar som ett komplement till arbetet med utvidga tillgången till oberoende nyhetsinnehåll på nationella minoritetsspråk. STR-T vill understryka att automatiska översättningstjänster inte kan komplettera eller täcka behoven för nationella minoriteter.

STR-T delar Sverigefinländarnas delegations syn vad gäller utredningens tolkning av sitt uppdrag på sid 263. Nyhetsförmedling är viktigt men minoritetsmedierna har även andra viktiga uppgifter, exempelvis språkrevitalisering och språkutveckling. Detta har vi lyft fram i vår senaste gemensamma skuggrapport till Europarådet (Lost Momentum. Minority Voices on the Implementation of Minority Rights in Sweden 2016 http://www.str-t.com/wp-content/uploads/2016/10/Lost-Momentum_Minority-Voices-on-the-Implementation-of-Minority-Rights-in-Sweden-2016.pdf)

I Lost Momentum belyses en alarmerande situation för media på meänkieli (sid 38-39) enligt nedan:

"Utbudet på meänkieli i public service är mycket begränsat, speciellt för barn och unga. Det har också Granskningsnämnden för TV och radio konstaterat i en rapport från 2013, <http://radioochtv.se/CaseDecisions/209192.pdf>. Dels är kvantiteten liten, i genomsnitt för radion knappt en timme om dagen. Dels är tillgängligheten begränsad, då radioprogrammen i analog form så gott som enbart

förutom 26 minuter i veckan, sänds i Norrbotten och i en kanal i Stockholm med liten räckvidd. Dels är redaktionerna mycket små och dessutom underordnade andra minoritetsredaktioner, i radions fall den finskspråkiga verksamheten och den lokala kanalen P4 Norrbotten och i TV:s fall den samiska verksamheten. Exempel på konsekvenser av detta är att radioprogram för barn enbart sänds en gång i veckan och i TV vid sporadiska tillfällen, likaså sänds ungdomsprogram i radio bara en gång i veckan, i TV saknas det och någon daglig egen nyhetsservice på meänkieli finns inte, varken i TV eller i radio. SVT:s och SR:s meänkieliredaktioner är i jämförelse med den samiska och framförallt den finska redaktionen mycket små. Dessutom finns det redaktioner enbart i Norrbotten. Detta trots att Sveriges Radios egna lyssnarundersökningar visar att tornedalingarna och de meänkielitalande är långt fler än de samisktalade och finns över hela landet. Samma undersökningar visar att kunskapen om och intresset i gruppen för sändningar på meänkieli är större än t ex de finskspråkiga sändningarna är för de finskspråkiga i Sverige.

Det är inte heller alls självklart att public service-företagen ska ha rätt att dela upp ansvaret för olika slags insatser i meänkieli mellan sig. Det leder automatiskt till att utbudet blir mindre.

Att det sänds radio och TV på meänkieli har en otrolig betydelse för de meänkielitalande. Detta eftersom meänkieli framförallt är ett muntligt språk. Det existerar ingen annan jämförbar radio- eller TV-verksamhet på meänkieli, varken inom eller utom landet. Public serviceföretagen SR, SVT och UR kunde också spela en viktig roll i arbetet med att revitalisera och skapa ett standardiserat skriftspråk om företagen hade ordentlig service på sina webbsidor på meänkieli och svenska. Idag är också den servicen begränsad och framförallt sporadisk.

De meänkielitalandes ursprungliga bosättningsområde vid den svensk-finsk-norska gränsen gör att det finns ett stort behov av att berätta om allt det som händer på Nordkalotten och det ställer krav på public service. Att public service har lyssnare och tittare i grannländerna har också en betydelse för kontakterna över gränserna.

Det finns idag en brist på utbildade journalister med kunskap i meänkieli. Det gäller att kunna använda språket både muntligt och skriftligt. Mediaföretagen har hittills själva letat reda på och utbildat nya medarbetare utifrån principen "learning by doing". För att det i framtiden ska finnas kompetenta journalister måste utbildningen organiseras och en utbildningsväg pekas ut."

Till utredningen vill vi komplettera följande fakta rörande beskrivningen av meänkieli på sid 265: Det finns minst tre olika varieteter av meänkieli i Sverige - tornedalsfinska, gällivarefinska och lannankieli. Antalet talare som också presenteras i utredningen är en skattad siffra.

STR-T delar utredningens uppfattning på sid 265 att det för meänkielis del finns akuta behov av att långsiktigt tillgodose och säkerställa tillgången på översättare, korrekturläsare och språkkunniga journalister.

STR-T understryker att utbildningsinsatser för att stävja okunnig rapportering i medier är den enda vägen att gå, vilket även utredningen uppmärksammat på sid 274.

När det kommer till medieutredningens slutsats ang tidskriftsstöd på sid 283 har STR-T tagit del av yttrandet från Statens Kulturråd och delar myndighetens slutsats vad gäller det nya mediestödet "att det även med utredningens förslag till lägre trösklar och lägre krav på periodicitet finns ett alltför stort gap mellan mediestödet och villkoren för kulturtidskrifter eftersom Kulturrådets stöd till nationella minoriteters kulturtidskrifter redan idag omfattar titlar som i stor utsträckning är nyhetsförmedlande. Ett utökat uppdrag och ett ökat anslag till stödet för kulturtidskrifter skulle kunna överbrygga det gapet."

STR-T har sedan 1983 gett ut tidningen METavisi och vår erfarenhet är att stödet för kulturtidskrifter inte har reglerats i den omfattning som kostnaderna och ansvaret är, samtidigt har vi anpassat vår kostym till det nya medielandskapet och verkar i vår roll även som nyhetsförmedlare på meänkieli och svenska.

På sid 284 nämner utredningen att publicservice-företagen "får sinsimellan fördela ansvaret för olika slags insatser" när det gäller programverksamhet på nationella minoritetsspråk. Överenskommelser om ansvarsfördelning måste styras mer då public service-företagen inte fullföljer åtagandena i sändningstillståndet. Möjligheten till ansvarsfördelning gör i praktiken ansvarsförhållandena otydliga, vilket i sin tur hämmar utbudsutvecklingen. För att motverka detta kan ansvaret fördelas tydligare mellan bolagen och högre krav ställas. STR-T beklagar att överenskommelsen om ansvarsfördelningen för utbudet på nationella minoritetsspråk inte togs bort i samband med nuvarande sändningstillstånd. STR-T är av åsikten att det bör ske en översyn vad denna överenskommelse haft för konsekvens på programutbudet.

I övrigt hänvisar vi till skriftliga kommentarer *Synpunkter till Medieutredningen Ku 2015:01* som lämnats till utredningen 20160115 enligt bifogad bilaga.

Dag som ovan

Bengt Niska
Ordförande

Maja Mella
Verksamhetsledare

